

คอลัมน์ “ร่วมด้วยช่วยคิด” นสพ.ประชาชาติธุรกิจ week 18-21 เม.ย. 67

ภาคการผลิตไทย บนความท้าทายเชิงโครงสร้าง

ดร. กิ่งกาญจน์ เกษศิริ

ฝ่ายเศรษฐกิจมหภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย

หากมองเศรษฐกิจไทยในภาพรวม จะเห็นได้ว่าในระยะหลังภาคการผลิตมีบทบาทต่อการเติบโตของเศรษฐกิจไทยน้อยลง สะท้อนจากสัดส่วนของภาคการผลิตในผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งประเทศ (GDP) ที่ลดลงจากร้อยละ 28 ในปี 2555 มาอยู่ที่ราวร้อยละ 25 ในปี 2566 ขณะที่ข้อมูลดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม หรือ Manufacturing Production Index (MPI)¹ แสดงให้เห็นว่าในช่วงเวลาเดียวกัน การผลิตภาคอุตสาหกรรมขยายตัวโดยเฉลี่ยเพียงร้อยละ 0.5 ต่อปี โดยเฉพาะในปีที่ผ่านมา ดัชนี MPI หดตัวสูงถึงร้อยละ 3.8 และล่าสุด ดัชนี MPI เดือน ก.พ. 2567 ยังคงหดตัวติดต่อกันเป็นเดือนที่ 17 แม้ว่าส่วนหนึ่งเป็นผลของปัจจัยเชิงวัฏจักร จากอุปสงค์โลกที่ฟื้นตัวช้าและสินค้าคงคลังที่อยู่ในระดับสูง แต่หากใครเป็น FC ของหน่วยงานวิจัยทางเศรษฐกิจต่างๆ คงได้ยีนกันมาบ้างว่าอีกส่วนหนึ่งเกิดจาก “ปัจจัยเชิงโครงสร้าง” ในภาคการผลิตของไทยที่กำลังส่งผลกระทบต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจชัดเจนขึ้น

ในบทความนี้ ผู้เขียนขอชวนผู้อ่านมาร่วมสำรวจข้อมูลในระดับจุลภาค (Granular data) ของการผลิตภาคอุตสาหกรรมในปีที่ผ่านมา เพื่อสะท้อนให้เห็นว่าความเปราะบางเกิดขึ้นที่จุดใด รวมถึงฉายภาพอุตสาหกรรมที่กำลังเผชิญปัญหาเชิงโครงสร้าง ซึ่งอาจฉุดรั้งการเติบโตของภาคการผลิตในภาพรวม รวมถึงเศรษฐกิจไทยในระยะข้างหน้า

มองย้อนไปในปีที่ผ่านมาที่ภาคการผลิตของไทยหดตัวสูง พบว่าเกิดจากการหดตัวในเกือบทุกภาคอุตสาหกรรม โดยกว่าครึ่งของกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตที่หดตัวมีจำนวนโรงงานที่การผลิตหดตัวเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 60 อาทิ การผลิตเหล็ก ยางและพลาสติก สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม โดยเฉพาะการผลิตคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่อพ่วง และเฟอร์นิเจอร์ที่การผลิตหดตัวสูงเกือบร้อยละ 30 เมื่อเทียบกับปี 2565 มีสัดส่วนจำนวนโรงงานที่การผลิตหดตัวเกือบร้อยละ 80 ซึ่งสูงกว่าอุตสาหกรรมอื่น ๆ สะท้อนว่าอุปสงค์โลกที่ฟื้นตัวช้าส่งผลกระทบเป็นวงกว้างในภาคการผลิต แต่ผลกระทบรุนแรงขึ้นในอุตสาหกรรมที่หลายคนมองว่ามีความเปราะบางจากปัญหาเชิงโครงสร้างที่สะสมมานาน

สำหรับการประเมินว่าอุตสาหกรรมใดมีปัญหาเชิงโครงสร้างอาจไม่ได้มีกฎเกณฑ์ตายตัว แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าอย่างแรกคงต้องเห็นอาการหดตัวของการผลิตของอุตสาหกรรมนั้นอย่างต่อเนื่อง โดยผู้เขียนประเมินจากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา หดตัวโดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 2 ต่อปี ซึ่งเป็นการหดตัวที่สูงกว่าการผลิตในภาพรวมเกือบ 2 เท่า มีหลายอุตสาหกรรมที่สื่ออาการเหล่านี้ เช่น HDD สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม และเหล็ก อย่างไรก็ตาม คือการหดตัวนั้นมีแนวโน้มจะเป็นอาการถาวรเพราะเกิดจาก

¹ Manufacturing Production Index (MPI) เป็นดัชนีรายเดือนที่จัดทำขึ้นโดยสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม เพื่อเป็นข้อมูลเร็วที่ช่วยสะท้อน GDP ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีความถี่เป็นรายไตรมาส

การสูญเสียความสามารถในการแข่งขัน ไม่ว่าจะเป็นในตลาดโลกหรือตลาดในประเทศ ซึ่งอาจพิจารณาได้จากความต้องการในตลาดโลกที่เพิ่มขึ้น แต่การส่งออกของไทยกลับหดตัว เช่น สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม หรือการที่ไทยผลิตสินค้าที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของโลกที่เปลี่ยนไป ส่งผลให้สินค้านั้นมีส่วนแบ่งในตลาดโลกลดลง เช่น HDD สำหรับกลุ่มผู้ใช้งานทั่วไป ซึ่งถูกทดแทนด้วย Solid-state drive (SSD) ทำให้ส่วนแบ่งของ HDD ในตลาดอุปกรณ์ storage ลดลงจากร้อยละ 83 ในปี 2555 มาอยู่ที่ร้อยละ 54 ในปี 2565 รวมไปถึงการสูญเสียตลาดในประเทศให้กับสินค้านำเข้า สะท้อนจากสัดส่วนนำเข้าต่อยอดผลิตเพื่อขายในประเทศรวมนำเข้า (import penetration ratio) ที่ปรับเปลี่ยนมากเมื่อเทียบกับในอดีต เช่น สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม วัสดุก่อสร้างและเหล็ก เฟอร์นิเจอร์ เคมีภัณฑ์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และยานยนต์ (EV)

หากพิจารณาปัจจัยด้านภาวะการผลิต ร่วมกับความสามารถในการแข่งขันทั้งในตลาดโลกและตลาดในประเทศ เบื้องต้นพบว่า อุตสาหกรรมที่เข้าข่ายว่ามีปัญหาเชิงโครงสร้าง อาทิ HDD สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เฟอร์นิเจอร์ และเหล็ก กลุ่มนี้คิดเป็นน้ำหนักมูลค่าเพิ่มราวร้อยละ 20 ของดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม ซึ่งคงไม่ดีแน่หากปล่อยให้ปัญหาเชิงโครงสร้างจุดรั้งการเติบโตของภาคการผลิตต่อไป เพราะภาคการผลิตมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยอย่างมาก มีสัดส่วนในมูลค่าการส่งออกกว่าร้อยละ 80 และมีการจ้างงานสูงถึง 6 ล้านคน

ดังนั้น ทุกภาคส่วนควรร่วมด้วยช่วยกันเร่งแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างและยกระดับการเติบโตของภาคการผลิตไทย ภาคธุรกิจเร่งปรับตัวให้ทันกับกระแสโลกใหม่ทั้ง Digital และ Green พัฒนาสินค้าไม่ให้ตกขบวนเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันของไทย ขณะเดียวกันภาครัฐก็ควรปรับกฎกติกาเพื่อลดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ ควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการออกมาตรการส่งเสริม เพื่อจูงใจให้ภาคธุรกิจปรับตัวและลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ตลอดจนช่วยพัฒนาและปรับทักษะแรงงาน เพื่อให้มีแรงงานพร้อมก้าวไปกับผู้ประกอบการที่จะขยับไปสู่การผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูง หรือพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมแห่งอนาคตได้

** บทความนี้เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคล จึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด **